EMAS

Sektorový referenčný dokument o najlepších postupoch environmentálneho manažérstva v sektore turizmu

Praktický návod na zlepšenie environmentálneho správania

Cieľom nasledujúceho dokumentu je poskytnúť inšpiráciu a návod na to, ako zlepšovať environmentálne správanie pre všetky organizácie v sektore turizmu

Text tohto dokumentu vychádza z prílohy rozhodnutia Komisie EÚ 2016/611

Autor: SAŽP, Odbor environmentálneho manažérstva a Bazilejského dohovoru, Bratislava

Vydavateľ a grafické spracovanie: SAŽP, Banská Bystrica

Vydanie prvé

Rok vydania: 2018

Náklad: 150 ks

ISBN: 978-80-89503-67-4

Táto publikácia je vytlačená na papieri s certifikátom FSC Mixed

OBSAH

1 Úvod 4

2 Aký je rozsah pôsobnosti SRD v sektore turizmu? 6

3 Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva 8

3.1 Prierezové otázky 8

3.2 Riadenie destinácií 9

3.3 Činnosti cestovných kancelárií a cestovných agentúr 11

3.4 Minimalizovanie spotreby vody v ubytovacích zariadeniach 14

3.5 Riadenie odpadu a odpadových vôd v ubytovacích zariadeniach 18

3.6 Minimalizácia spotreby energie v ubytovacích zariadeniach 20

3.7 Reštaurácie a hotelové kuchyne 24

3.8 Kempy 26

1 Úvod

Čo je schéma pre environmentálne manažérstvo a audit?

Schéma pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS) je dobrovoľný nástroj environmentálnej politiky, ktorý pomáha organizáciám integrovať do ich každodenného riadenia stále viac environmentálnych aspektov.

Právny rámec EMAS

Nariadenie EP a R (ES) č. 1221/2009 o dobrovoľnej účasti organizácií v schéme Spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS)

Zákon č. 351/2012 o environmentálnom overovaní a registrácii organizácií v schéme Európskej únie pre environmentálne manažérstvo a audit a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Rozhodnutie (EÚ) č. 611/2016, ktoré sa týka referenčného dokumentu o najlepších postupoch environmentálneho manažérstva, sektorových ukazovateľoch environmentálneho správania a referenčných kritériách excelentnosti v sektore turizmu v súlade s nariadením (ES) č. 1221/2009

Čo je to sektorový referenčný dokument?

Sektorový referenčný dokument je vypracovaný v súlade s článkom 46 nariadenia (ES) č. 1221/2009 o dobrovoľnej účasti organizácií v schéme EMAS. Je určený hlavne organizáciám, ktoré už sú zaregistrované v schéme EMAS, ďalej organizáciám, ktoré zvažujú registráciu v schéme EMAS v budúcnosti, a napokon všetkým organizáciám, ktoré sa chcú dozvedieť viac o najlepších postupoch environmentálneho manažérstva **s cieľom zlepšiť svoje environmentálne správanie.**

Cieľom tohto dokumentu je podporenie všetkých organizácií a subjektov v sektore cestovného ruchu, aby sa zamerali na dôležité environmentálne aspekty, priame aj nepriame, a získali informácie o najlepších postupoch, príslušných sektorových environmentálnych ukazovateľoch správania na meranie svojho environmentálneho správania a o referenčných kritériách excelentnosti.

Ako môžu organizácie využiť sektorový referenčný dokument pri implementácii EMAS?

Podľa nariadenia (ES) č. 1221/2009 organizácie registrované v schéme EMAS majú na sektorové referenčné dokumenty prihliadať na dvoch odlišných úrovniach:

1. **pri vypracúvaní a zavádzaní svojho systému environmentálneho manažérstva so zohľadnením environmentálneho preskúmania**

   To znamená, že organizácie by mali použiť príslušné prvky sektorového referenčného dokumentu pri stanovovaní a preskúmavaní svojich environmentálnych cieľov v súlade s príslušnými environmentálnymi aspektmi identifikovanými v environmentálnom preskúmaní a politike, ako aj pri rozhodovaní o opatreniach, ktoré majú zaviesť na zlepšenie svojho environmentálneho správania;

2. pri vypracúvaní environmentálneho vyhlásenia

a. organizácie by mali zvážiť príslušné sektorové ukazovatele environmentálneho správania v SRD pri výbere ukazovateľov[1], ktoré použijú na podávanie správ o svojom environmentálnom správaní

   Pri výbere súboru ukazovateľov na podávanie správ by mali byť zohľadnené ukazovatele navrhnuté v príslušnom sektorovom referenčnom dokumente a ich relevantnosť vzhľadom na významné environmentálne aspekty, ktoré organizácia určila vo svojom environmentálnom preskúmaní. Ukazovatele sa musia brať do úvahy len vtedy, ak sú relevantné pre environmentálne aspekty, ktoré sa v environmentálnom preskúmaní hodnotia ako najvýznamnejšie.

b. organizácie by v environmentálnom vyhlásení mali uviesť, akým spôsobom sú zohľadnené príslušné najlepšie postupy environmentálneho manažérstva, a ak je to vhodné, referenčné kritériá excelentnosti

   Mali by opísať, ako boli príslušné najlepšie postupy environmentálneho manažérstva a referenčné kritériá excelentnosti (poukazujúce na úroveň environmentálneho správania, ktorú môžu dosiahnuť organizácie dosahujúce najlepšie výsledky z environmentálneho hľadiska) použité na stanovenie opatrení a činností, prípadne na stanovenie priorít s cieľom (ďalej) zlepšiť svoje environmentálne správanie. Vykonávanie najlepších postupov environmentálneho manažérstva či splnenie určených referenčných kritérií excelentnosti však nie sú povinné, lebo dobrovoľný charakter schémy EMAS ponecháva posúdenie uskutočniteľnosti referenčných kritérií a vykonávania najlepších postupov, pokiaľ ide o náklady a prínosy, na samotné organizácie.

Účasť v schéme EMAS je nepretržitý proces. To znamená, že vždy, keď organizácia plánuje zlepšiť svoje environmentálne správanie (a skúma svoje environmentálne správanie), nahliadne do sektorového referenčného dokumentu v snahe inšpirovať sa konkrétnymi témami a rozhodnúť sa, ktoré otázky je potrebné ďalej postupne riešiť.

[1] Podľa prílohy IV [časť B písm. e)] k nariadeniu o EMAS obsahuje environmentálne vyhlásenie „... súhrn dostupných údajov o správaní organizácie v oblasti životného prostredia vo vzťahu k jej dlhodobým a krátkodobým environmentálnym cieľom vzhľadom na jej významné environmentálne vplyvy. Podávanie správ musí byť založené na hlavných ukazovateľoch a na ďalších príslušných ukazovateľoch environmentálneho správania stanovených v oddiele C.“ V prílohe IV časti C je uvedené, že „každá organizácia tiež každoročne podáva správu o svojom správaní týkajúcom sa špecifickejších environmentálnych aspektov, ako sa určili v environmentálnom vyhlásení, a zohľadňuje sektorové referenčné dokumenty, ak pre príslušné odvetvie existujú, ako sa uvádza v článku 46“.

2 Aký je rozsah pôsobnosti SRD v sektore turizmu?

Sektorový referenčný dokument v sektore turizmu pokrýva najmä najlepšie postupy environmentálneho manažérstva v organizáciách, ktoré poskytujú ubytovacie služby, stravovacie a občerstvovacie služby alebo riadia turistické destinácie, alebo poskytujú a rezervujú zájazdy, ubytovanie alebo činnosti pre cestovný ruch (cestovné agentúry a cestovné kancelárie). [2]

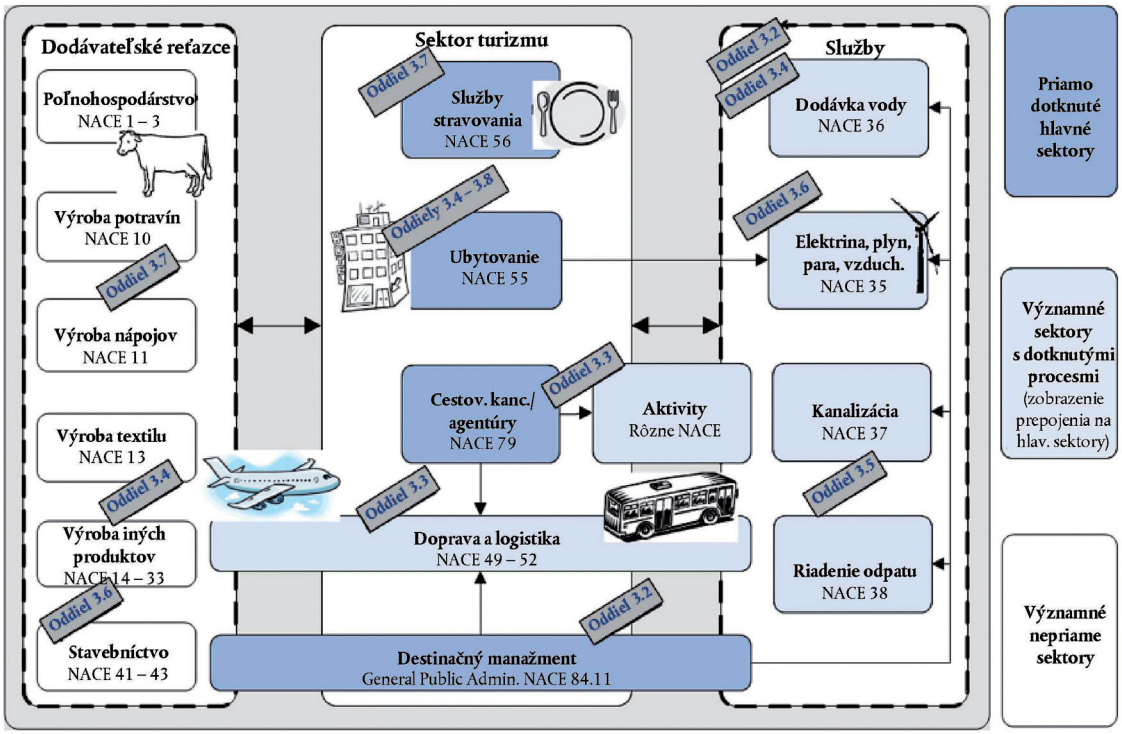

Obrázok 1 Prehľad hodnotového reťazca sektora cestovného ruchu

Hlavné environmentálne aspekty a súvisiace environmentálne tlaky vyplývajúce zo služieb cestovného ruchu sú uvedené v Tabuľke 1. Tieto environmentálne aspekty boli vybrané ako najvýznamnejšie v sektore. Environmentálne aspekty, ktoré majú riadiť konkrétne organizácie, by sa však mali posudzovať individuálne.

[2] Tento dokument nie je priamo zameraný na sektor výletných plavieb. Niektoré najlepšie postupy environmentálneho manažérstva, ktoré sú tu opísané, však možno do určitej miery uplatniť aj na výletné plavby.

Tabuľka 1 Činnosti organizácií cestovného ruchu a súvisiace environmentálne aspekty a tlaky

Služba/činnosť	Hlavné environmentálne aspekty	Hlavné environmentálne tlaky
Administratíva	- prevádzka kancelárie - prijímanie klientov	- spotreba energie, vody a materiálu (najmä papiera) - vznik komunálneho odpadu (veľké množstvo papiera) a nebezpečného odpadu (napr. tonerové náplne)
Technické služby	- výroba horúcej a vykurovanie/chladenie - osvetlenie - výťahy - bazény - zelené plochy - regulácia škodcov a hlodavcov - opravy a údržba	- spotreby energie a vody - spotreba rôznych nebezpečných výrobkov - v niektorých prípadoch používanie chladiacich látok CFC a HCFC - emisie do ovzdušia (látky znečisťujúce ovzdušie, skleníkové plyny) - vznik širokej škály potenciálne nebezpečných druhov odpadov, ako sú prázdne nádoby, ktoré obsahovali chemické látky - vznik odpadových vôd
Reštaurácia/bar	- raňajky, večera, obed - nápoje a občerstvenie	- tlaky dodávateľského reťazca - spotreba energie, vody a surovín - vznik komunálneho odpadu (najmä potravinového odpadu a odpadu z obalov)
Kuchyňa	- konzervácia potravín - príprava potravín - umývanie riadu	- tlaky dodávateľského reťazca - značná spotreba energie a vody - vznik komunálneho odpadu (najmä potravinového odpadu a odpadu z obalov) - vznik odpadu z rastlinných olejov - tvorba zápachu
Použitie miestnosti	- použitie hosťami - výrobky na použitie hosťami - upratovanie	- spotreba energie, vody a surovín - využívanie širokej škály nebezpečných výrobkov - vznik odpadu z balenia a malého množstva komunálneho odpadu - vznik odpadových vôd
Pranie	- pranie a žehlenie odevov hostí - pranie a žehlenie uterákov, posteľnej bielizne atď.	- značná spotreba energie a vody -používanie nebezpečných výrobkov - vznik odpadových vôd
Nakupovanie	- výber výrobkov a dodávateľov - skladovanie výrobkov	- tlaky dodávateľského reťazca (využívanie pôdy, zhoršenie alebo zničenie ekosystémov, rušenie voľne žijúcich zvierat, spotreba vody a energie, emisie do ovzdušia – látky znečisťujúce ovzdušie a skleníkové plyny, emisie do vody, vznik odpadu) - vznik odpadu z obalov - únik nebezpečných látok
Činnosti	- činnosti vnútri - činnosti vonku	- spotreba energie, vody a surovín - miestne vplyvy na ekosystémy - hluk - vznik komunálneho odpadu - tlaky infraštruktúry
Preprava	- preprava hostí - preprava zamestnancov - preprava dodávateľmi	- spotreba energie (paliva) - emisie do ovzdušia - tlaky infraštruktúry
Doplnkové služby	- lekárske služby, supermarkety, obchody so suvenírmi, kúpele a wellness, kaderník atď.	- spotreba energie, vody a surovín - vznik komunálneho odpadu a určitých druhov nebezpečného odpadu (napr. sanitárneho odpadu)
Výstavba a stavebníctvo	- výstavba nových priestorov alebo budovanie nových služieb - opravy existujúcich priestorov alebo služieb	- využívanie pôdy - zhoršenie alebo zničenie ekosystémov - rušenie voľne žijúcich zvierat - spotreba energie a vody - značná spotreba surovín a nebezpečných výrobkov - značný vznik stavebného odpadu - vznik nebezpečného odpadu

3 Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva

3.1 Prierezové otázky

Vykonávanie systému environmentálneho manažérstva

Najlepším postupom environmentálneho manažérstva je posúdiť najdôležitejšie priame a nepriame environmentálne aspekty súvisiace s organizáciou, uplatňovať príslušné ukazovatele správania a porovnávať s príslušnými referenčnými kritériami excelentnosti.[3] Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetkých aktérov v cestovnom ruchu vrátane manažérov destinácií, cestovných kancelárií, poskytovateľov stravovacích služieb a nápojov, prevádzkovateľov dopravy a poskytovateľov aktivít. Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je plne uplatniteľný aj na malé podniky.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i1) Vykonávanie systému environmentálneho manažérstva (áno/nie)	(b1) Používajú sa vhodné ukazovatele na priebežné monitorovanie všetkých relevantných aspektov environmentálneho správania vrátane menej ľahko merateľných a nepriamych aspektov, ako sú napríklad vplyvy na biodiverzitu. (b2) Všetci zamestnanci dostávajú informácie o environmentálnych cieľoch a odbornú prípravu týkajúcu sa príslušných opatrení environmentálneho manažérstva. (b3) Najlepšie postupy environmentálneho manažérstva sa vykonávajú v náležitých prípadoch.

Riadenie dodávateľského reťazca

V rámci najlepšieho postupu environmentálneho manažérstva sa majú kontrolovať dodávateľské reťazce na výrobky a služby, ktoré organizácia používa, s cieľom určiť environmentálne problémové oblasti dodávateľského reťazca, pričom sa do úvahy berie celý hodnotový reťazec, a identifikovať príslušné kontrolné body (napr. výber výrobkov, vyhýbanie sa výrobkom, zelené verejné obstarávanie, kritériá na dodávateľov), ktoré možno použiť na minimalizáciu vplyvu na životné prostredie v celom hodnotovom reťazci. Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetkých aktérov v cestovnom ruchu vrátane manažérov destinácií, cestovných kancelárií, poskytovateľov stravovacích služieb a nápojov, prevádzkovateľov dopravy a poskytovateľov aktivít. Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je plne uplatniteľný aj na malé podniky.

[3] Malý podnik je vymedzený ako podnik, ktorý zamestnáva menej ako 50 osôb a ktorého ročný obrat a/alebo celková ročná súvaha nepresahuje 10 miliónov EUR (odporúčanie Komisie 2003/361/ES).

[4] Medzinárodná organizácia pre normalizáciu ako súčasť súboru environmentálnych noriem ISO 14000 vypracovala podsúbor (ISO 14020) špecifický pre environmentálne označovanie, ktorý zahŕňa tri typy systémov označovania. V tejto súvislosti je environmentálna značka „typu I“ značka, ktorá spĺňa viaceré kritériá vypracované treťou stranou. Príklady sú na úrovni EÚ „environmentálna značka EÚ“ alebo na vnútroštátnej alebo medzinárodnej úrovni „Blaue Engel“, „rakúska ekoznačka“ a „Nordic Swan“.

3.2 Riadenie destinácií [5]

Strategické plány rozvoja destinácií

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je vytvoriť jednotku alebo organizáciu zodpovednú za strategicky udržateľný rozvoj destinácie, ktorá bude koordinovať príslušné oddelenia a zainteresované strany na vykonávanie osobitných akcií v rámci plánu destinácie.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky destinácie či už prostredníctvom jednotiek v rámci štátnych štruktúr zodpovedných za riadenie destinácií, alebo prostredníctvom verejných/súkromných organizácií na riadenie destinácií. Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný aj na malé verejné správy a malé podniky, ktoré sa zaoberajú riadením destinácií.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIUM EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i3) Vykonávanie plánu udržateľnej destinácie (áno/nie)	(b7) Vykonávanie plánu destinácie, ktorý: i) sa vzťahuje na celú destináciu; ii) zahŕňa koordináciu všetkých príslušných verejných a súkromných aktérov; iii) je zameraný na kľúčové environmentálne problémy v destinácii.

Zachovanie a riadenie biodiverzity

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je monitorovať stav biodiverzity v destinácii a vykonávať opatrenia na ochranu biodiverzity a riadiaci plán na ochranu a zlepšenie celkovej biodiverzity v destinácii napríklad prostredníctvom obmedzenia výstavby a kompenzačných opatrení.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky destinácie. Destinácie s vysokou prírodnou hodnotou by mali zachovávať biodiverzitu a destinácie s malou prírodnou hodnotou by mali prijať opatrenia na zvýšenie biodiverzity. Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný aj na malé podniky, ktoré sa zaoberajú riadením destinácie.

[5] Riadenie destinácií je koordinácia všetkých príslušných verejných a súkromných aktérov zvyčajne zo strany verejného orgánu s účasťou alebo bez účasti súkromných investorov zameraná na podporu rozvoja cestovného ruchu v destinácii prijímaním strategických rozhodnutí, vykonávaním opatrení politiky, udržiavaním a podporou kultúrneho a prírodného dedičstva a atrakcií, koordinovaním podujatí/festivalov, zvyšovaním príjmov pre projekty spojené s cestovným ruchom a uľahčením spolupráce medzi podnikmi, zabezpečením infraštruktúry a poskytovania služieb…

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIUM EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i4) Vykonávanie plánu riadenia biodiverzity (áno/nie) (i5) Hojnosť druhov v oblasti destinácie (i6) Chránená oblasť (v hektároch alebo ako percentuálny podiel celkovej plochy destinácie)	(b8) Minimalizovanie alebo kompenzovanie akejkoľvek biodiverzity vytlačenej rozvojom cestovného ruchu, tak aby biodiverzita na úrovni destinácie ostala zachovaná alebo bola zvýšená v oblastiach s vysokou prírodnou hodnotou a zvýšená v degradovaných oblastiach.

Infraštruktúra a poskytovanie služieb

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je zabezpečiť, aby boli služby spojené so životným prostredím v destinácii, najmä dodávky vody, čistenie odpadových vôd, odpadové hospodárstvo (najmä opatrenia recyklácie) a verejná doprava/riadenie dopravy, dostatočné na pokrytie dopytu počas špičky počas hlavnej turistickej sezóny udržateľným spôsobom.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky destinácie. Týka sa dobrého riadenia verejnými správami všeobecne, ale je mimoriadne významný, keď cestovný ruch vytvára veľký dodatočný a sezónny dopyt po službách. Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný aj na malé verejné správy a na malé podniky, ktoré sa zaoberajú riadením destinácie alebo poskytujú služby spojené so životným prostredím požadované v destinácii.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i7) Denná spotreba vody na jedného hosťa (l/osobodeň) (i8) Percentuálny podiel odpadovej vody odoslanej na sekundárne alebo terciárne čistenie (%) (i9) Percentuálny podiel tuhého komunálneho odpadu odoslaného na recykláciu alebo anaeróbnu digesciu (%) (i10) Percentuálny podiel ciest, ktoré turisti v destinácii uskutočnili verejnou dopravou, chôdzou a bicyklom (%) (i11) Percentuálny podiel konečnej spotreby energie pokrytej obnoviteľnou energiou vyrobenou na mieste (%)	(b9) Služby vrátane verejnej dopravy, dodávok vody, čistenia odpadových vôd a recyklácie odpadu sú navrhnuté tak, aby pokryli dopyt počas špičky a zabezpečili udržateľnosť cestovného ruchu v destinácii. (b10) ≥ 95 % odpadovej vody vznikajúcej v destinácii podstúpi minimálne sekundárne čistenie alebo terciárne čistenie na vypustenie do citlivých vôd, a to aj počas špičky turistickej sezóny. (b11) ≥ 95 % tuhého komunálneho odpadu nejde na skládku, ale odosiela sa na recykláciu alebo anaeróbnu digesciu. (b12) Priemerná spotreba vody turistu ≤ 200 l/osobodeň. (b13) Verejná doprava, chôdza a cyklistická doprava predstavujú ≥ 80 % ciest turistov v rámci mestských destinácií.

3.3 Činnosti cestovných kancelárií a cestovných agentúr

Obmedziť a zmierniť vplyv dopravných operácií na životné prostredie

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je vykonať „úpravu výberu“ ponúkaných balíkov na zamedzenie zbytočným letom (t. j. letom, ktoré možno efektívne nahradiť pozemnou alebo vodnou dopravou), vybrať vysoko energeticky efektívnych poskytovateľov dopravy (letecké spoločnosti, autobusy/autokary, trajekty, lode, člny) a kompenzovať všetky emisie skleníkových plynov v doprave s použitím osvedčených kompenzačných schém. Pre spoločnosti, ktoré majú vlastné dopravné operácie, je najlepší postup environmentálneho manažérstva vykonať opatrenia na zvýšenie energetickej efektívnosti pre vozový park (vlastnený alebo dodávaný) vrátane zeleného obstarávania najefektívnejších vozidiel s nízkymi emisiami, vybavenia lietadiel a autokarov/autobusov možnosťami na úsporu energie, ako sú napríklad krídelká, a optimalizovať operácie (napr. maximalizovať vyťaženosť).

„Úprava voľby“ cestovných balíkov a zníženie leteckej dopravy sú uplatniteľné na všetky cestovné kancelárie a cestovné agentúry vrátane malých podnikov.

Opatrenia na zlepšenie energetickej efektívnosti dopravy a zníženie jej emisií do ovzdušia sú priamo uplatniteľné na cestovné kancelárie s kontrolou nad vlastnými vozovými parkmi a sú uplatniteľné ako výberové a zadávacie kritériá pre cestovné kancelárie, ktoré zadávajú dopravné služby. Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný aj na malé podniky, ale s určitými obmedzeniami, lebo ich stupeň vplyvu na lietadlá je zvyčajne veľmi obmedzený, ale môžu vlastniť/kontrolovať vlastnú pozemnú/vodnú dopravu.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i12) Zamedzenie zbytočným letom (áno/nie) (i13) Konkrétne emisie skleníkových plynov v doprave (kg CO_2/osobokilometer) (i14) Percentuálny podiel emisií skleníkových plynov v doprave kompenzovaný osvedčenými uhlíkovými kreditmi (%)	(b14) Cestovné kancelárie neponúkajú lety pre: i) destinácie vzdialené menej ako 700 km; ii) destinácie vzdialené do 2 000 km na pobyt kratší ako osem dní alebo iii) destinácie vzdialené viac ako 2 000 km na pobyt kratší ako 14 dní. (b15) Flotila lietadiel cestovnej kancelárie dosahuje priemernú konkrétnu spotrebu paliva ≤ 2,7 litra na 100 osobokilometrov. (b16) Priemerná spotreba paliva autokarovej alebo autobusovej flotily ≤ 0,75 litra na 100 osobokilometrov a minimálne 90 % flotily je v súlade so smernicou EURO 5 alebo jazdí na alternatívne palivové systémy. (b17) Emisie skleníkových plynov v doprave zo všetkých predaných balíkov sú automaticky kompenzované investovaním priamo do projektov na zamedzenie emisiám skleníkových plynov alebo kúpou osvedčených uhlíkových kreditov.

Stimulovať environmentálne zlepšovanie poskytovateľov ubytovania

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je vyžadovať alebo podporovať environmentálne osvedčovanie poskytovateľov ubytovania alebo vyžadovať súlad s osobitnými environmentálnymi kritériami, alebo vyžadovať, aby podávali správy o svojom environmentálnom správaní, ktoré možno použiť na vykonanie referenčného porovnávania.

Všetky cestovné kancelárie môžu uplatňovať tento najlepší postup environmentálneho manažérstva. Pre menšie cestovné kancelárie môže byť jednoduchšie vyberať dodávateľov na základe environmentálneho osvedčenia tretími stranami a pre veľké cestovné kancelárie je ľahšie uplatňovať vlastné kritériá a/alebo referenčné porovnávanie. Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je na malé podniky uplatniteľný s určitými obmedzeniami, keďže môže byť ťažké stanoviť kritériá na dodávateľov, ale malé podniky môžu na výber dodávateľov používať existujúce environmentálne osvedčenia (uprednostniť by sa malo osvedčenie overené treťou stranou, ako je napríklad environmentálna značka EÚ).

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i15) Percentuálny podiel poskytovateľov ubytovania (podľa osobonocí alebo predanej hodnoty), ktorí spĺňajú osobitné environmentálne kritériá (%)	(b18) ≥ 90 % poskytovateľov ubytovania podľa predajnej hodnoty alebo prenocovaní spĺňa súbor environmentálnych požiadaviek (prednostne uznaných osvedčením treťou stranou).

Stimulovať zlepšovanie destinácie

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je stimulovať environmentálne zlepšovanie turistických destinácií využitím lepšieho environmentálneho správania miestnych dodávateľských organizácií, organizácií riadiacich destinácie a orgánov a priamym vykonávaním schém na zlepšenie, ako je napríklad obnovenie biotopu v hlavných destináciách.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je priamo uplatniteľný na väčšie cestovné kancelárie. Malé podniky môžu koordinovať opatrenia prostredníctvom klastrov alebo konzorcií, alebo vo verejno-súkromných partnerstvách s miestnymi/regionálnymi orgánmi.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIUM EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i16) Percentuálny podiel služieb v rámci environmentálneho zlepšovania v destinácii (%) (i17) Účasť na projektoch environmentálneho zlepšovania v destinácii (áno/nie)	(b19) Cestovná kancelária stimuluje environmentálne zlepšovanie: i) zlepšením dodávateľského reťazca; ii) ovplyvňovaním riadenia destinácií; iii) priamymi zlepšujúcimi schémami.

Rozvíjať a podporovať vhodné turistické balíky a podporovať udržateľnejšie správanie turistov

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je rozvíjať a podporovať turistické balíky, ktoré vylučujú najviac možností poškodenia životného prostredia a zahŕňajú priekopnícke možnosti ekologickej dopravy, ubytovania a činností. Cestovné kancelárie a cestovné agentúry by okrem toho mali zákazníkom poskytovať informácie o vplyvoch turistických balíkov na životné prostredie a mali by vysielať cielené pozitívne a podporujúce správy o udržateľných a zodpovedných opatreniach, ktoré môže zákazník vykonať pri výbere dovolenky a rekreovaní na minimalizáciu svojho vplyvu na životné prostredie.

Všetky cestovné kancelárie vrátane malých podnikov môžu vykonávať opatrenia tohto najlepšieho postupu environmentálneho manažérstva.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i18) Percentuálny podiel predaných priekopníckych udržateľných zájazdov (napr. s environmentálnou značkou) (podľa hodnoty) (%)	(b20) Cestovná agentúra podporuje udržateľné turistické balíky v bežných reklamných materiáloch. (b21) Priekopnícke udržateľné turistické balíky (napr. rakúska ekoznačka pre balíky cestovných služieb) predstavujú ≥ 10 % podielu predaja. (b22) Cestovná kancelária využíva účinné marketingové a komunikačné metódy na podporu udržateľnejších rozhodnutí pri výbere turistických balíkov. (b23) Cestovná kancelária poskytuje všetkým svojim zákazníkom informácie špecifické pre destináciu na zvýšenie informovanosti s cieľom podporiť udržateľné správanie v destinácii.

Efektívne predajné a kancelárske činnosti

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je minimalizovať využívanie zdrojov, najmä papiera a atramentu, na reklamné a kancelárske činnosti, vyberať environmentálne osvedčené materiály a služby (napr. tlačiarenské služby) a zabezpečiť energetickú[6] a vodnú efektívnosť vo všetkých kancelárskych a predajných činnostiach.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky cestovné kancelárie.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i19) Spotreba papiera na zákazníka (g/zákazník) (i20) Environmentálne osvedčenie papiera a tlače (áno/nie)	(b24) Tlačený kancelársky a reklamný materiál: i) je obmedzený vždy, keď to je možné; ii) využíva 100 % recyklovaného papiera alebo environmentálne osvedčeného papiera (napr. s environmentálnou značkou, FSC, PEFC); iii) vytlačili ho tlačiarenské služby s environmentálnym osvedčením (napr. EMAS, ISO 14001).
(i21) Konkrétne emisie CO_2 z kancelárskych a predajných činností (kg CO_2/zákazník alebo kg CO_2/m^2 rok)	(b25) Vykonávajú sa plány hospodárenia s energiou a riadenia emisií skleníkových plynov a emisie skleníkových plynov vyplývajúce z predajných a kancelárskych činností sa vykazujú a vyjadrujú v m^2 predajného a kancelárskeho priestoru za rok a na zákazníka.
(i22) Ročná spotreby vody v kancelárskych budovách na zamestnanca (l/zamestnanec za rok)	(b26) Spotreba vody je ≤ 2,0 m^3 na zamestnanca za rok.

[6] Možno to robiť v rámci vykonávania systému hospodárenia s energiou podľa ISO 50001.

3.4 Minimalizovanie spotreby vody v ubytovacích zariadeniach

Monitorovanie, údržba a optimalizácia vodného systému

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je vykonávať audit spotreby vody a monitorovať spotrebu vody v procesoch a oblastiach s najväčšou spotrebou vody (t. j. meranie spotreby) s cieľom identifikovať možnosti zlepšenia efektívnosti a zabezpečiť, aby boli všetky zariadenia udržiavané prostredníctvom vhodnej pravidelnej inšpekcie, a to aj počas upratovania.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky typy a veľkosti ubytovacích zariadení vrátane malých podnikov. Nemusí však byť potrebné inštalovať merače v malých zariadeniach.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i23) Spotreba vody na jednu noc hosťa (l/osobonoc)	(b27) Vykonávanie plánu hospodárenia s vodou špecifického pre dané miesto, ktorý zahŕňa: i) meranie a referenčné porovnávanie všetkých procesov a oblastí s najväčšou spotrebou; ii) pravidelné inšpekcie a údržbu netesných miest vodného systému a zariadení. (b28) Celková spotreba vody ≤ 140 l/osobonoc v hoteli s kompletnými službami a ≤ 100 l/osobonoc v zariadení, v ktorom je väčšina kúpeľní spoločných (napr. ubytovne).

Efektívne vodné armatúry v priestoroch pre hostí

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je namontovať efektívne vodné armatúry vrátane úsporných ružíc s malým prietokom a termostatických spŕch s malým prietokom, WC s malou spotrebou vody alebo dvojitým splachovaním a suchých pisoárov. Zatiaľ môžu byť v existujúcich zariadeniach namontované perlátory.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky typy a veľkosti ubytovacích zariadení vrátane malých podnikov. Ak bola nedávno vykonaná renovácia, stále sú uplatniteľné opatrenia, ako je napríklad namontovanie perlátorov.

SÚVISIACI UKAZOVATEĽ ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i23) Spotreba vody na jednu noc hosťa (l/osobonoc) (i24) Spotreba energie na ohrev vody (kWh/osobonoc) (i25) Prietoky spŕch, vodovodných batérií, splachovačov pisoárov a WC (l/min. alebo l/spláchnutie)	(b29) Spotreba vody a súvisiaca spotreba energie na ohrev vody ≤ 100 l a 3,0 kWh na osobonoc pre kúpeľne v izbe. (b30) Prietok sprchy ≤ 7 l/min., prietok kúpeľňovej vodovodnej batérie ≤ 6 l/min. (≤ 4 l/min. pre nové batérie), priemerné efektívne spláchnutie záchoda ≤ 4,5 l, inštalácia suchých pisoárov.

Efektívne upratovanie

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je minimalizovať požiadavky na pranie prostredníctvom zeleného obstarávania posteľnej bielizne a uterákov (z hľadiska veľkosti, hustoty, farby, materiálu) a požiadaním alebo vyzvaním hostí, aby posteľnú bielizeň a uteráky používali opakovane. Najlepší postup je tiež poskytnúť personálu odbornú prípravu o vykonávaní čistenia/upratovania s efektívnym využívaním vody a chemických látok a obstarávať environmentálne osvedčený spotrebný tovar pre spálne a kúpeľne.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky typy a veľkosti ubytovacích zariadení vrátane malých podnikov. Minimalizácia prania prostredníctvom výberu efektívnejších textílií používaných v miestnostiach je všeobecne uplatniteľná, ale uplatniteľnosť minimalizácie prania vyzývaním hostí na opakované používanie je obmedzená pre ubytovacie zariadenia s vysokým percentuálnym podielom hostí na jednu noc.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i26) Objem bielizne na pranie vytvorenej za noc hosťa (kg/osobonoc) (i27) Percentuálny podiel opätovne použitých uterákov a posteľnej bielizne (%) (i28) Spotreba chemických výrobkov na čistenie a umývanie riadu z hľadiska účinných chemických zložiek na noc hosťa (g/osobonoc) (i29) Percentuálny podiel chemických výrobkov a textílií s environmentálnou značkou ISO typu I (%)	(b31) Najmenej 80 % posteľnej bielizne je zo zmesi bavlny a polyesteru[7] alebo z ľanu. (b32) Najmenej 80 % spálňových textílií má environmentálnu značku ISO typu I (napr. environmentálnu značku EÚ) alebo je ekologických. (b33) Spotreba chemických výrobkov na čistenie a umývanie riadu (bez pracích prostriedkov, špeciálnych čistiacich prostriedkov a bazénových chemických látok) ≤ 10 gramov účinných chemických zložiek na osobonoc. (b34) Zníženie bielizne dosiahnuté opätovným používaním uterákov a posteľnej bielizne najmenej 30 %. (b35) Najmenej 80 % (podľa hmotnosti alebo kúpeného množstva účinnej zložky) univerzálnych čistiacich prostriedkov, sanitárnych čistiacich prostriedkov, mydiel a šampónov, ktoré používajú turistické ubytovacie zariadenia, majú environmentálnu značku ISO typu I (napr. environmentálnu značku EÚ).

Optimalizované malé pracie činnosti

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je nakupovať pracie zariadenia, ktoré čo najefektívnejšie využívajú vodu (a teda energiu), a energeticky čo najefektívnejšie sušičky (napr. sušičky fungujúce na základe tepelného čerpadla) a žehliace stroje, opätovne používať výplachovú vodu a v oblastiach s nedostatkom vody vodu z hlavného prania po mikrofiltrácii. Najlepší postup je zhodnocovať teplo z odpadových vôd a výfukového vzduchu.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky druhy a veľkosti ubytovacích zariadení, ktoré vykonávajú pracie činnosti na mieste, vrátane malých podnikov.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i30) Spotreba vody na kg bielizne (l/kg) (i31) Spotreba energie na kg bielizne (kWh/kg) (i32) Percentuálny podiel pracích prostriedkov s environmentálnou značkou (%)	(b36) V prípade malých pracích činností majú všetky nové domáce práčky energetický štítok EÚ s hodnotením A+++ a komerčné práčky majú priemernú spotrebu vody na pranie ≤ 7 l/kg bielizne. (b37) Celková spotreba energie malých pracích procesov na mieste je ≤ 2,0 kWh/kg textílií pre suché a hotové vyprané výrobky. (b38) Najmenej 80 % pracích prostriedkov používaných v malých pracích procesoch (podľa hmotnosti alebo kúpeného množstva účinnej zložky) má environmentálnu značku ISO typu I (napr. environmentálnu značku EÚ, Nordic Swan, Blaue Engel).

Optimalizované veľké alebo externé pracie činnosti

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je vybrať efektívneho prevádzkovateľa práčovne, ktorý má osvedčenie environmentálnej značky ISO typu I alebo ktorý spĺňa kritériá týchto značiek, alebo zabezpečiť, aby veľké pracie činnosti na mieste boli v súlade s týmito kritériami.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na ubytovacie zariadenia s veľkými pracími činnosťami na mieste, ako aj na komerčných prevádzkovateľov pracích služieb. Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný aj na iné ubytovacie zariadenia všetkých veľkostí vrátane malých podnikov, pokiaľ sú kritériá uplatniteľné na zelené obstarávanie pracích služieb.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i33) Pracie služby s environmentálnou značkou (áno/nie) (i30) Spotreba vody na kg bielizne (l/kg) (i31) Spotreba energie na kg bielizne (kWh/kg) (i32) Percentuálny podiel pracích prostriedkov s environmentálnou značkou (%)	(b39) Všetky externé pracie služby vykonáva dodávateľ, ktorý má environmentálnu značku ISO typu I (napr. Nordic Swan), a všetky interné veľké pracie činnosti alebo externé pracie činnosti vykonávané poskytovateľmi služieb bez osvedčenia spĺňajú príslušné referenčné kritériá. (b40) Celková spotreba vody za celý cyklus veľkého prania bielizne ≤ 5 l/kg bielizne ubytovacích zariadení a ≤ 9 l/kg bielizne reštauračných zariadení. (b41) Celková spotreba energie celého procesu pre suché a hotové vyprané výrobky ≤ 0,90 kWh/kg bielizne ubytovacích zariadení a ≤ 1,45 kWh/kg bielizne reštauračných zariadení. (b42) V prípade veľkých pracích činností výlučné používanie pracích prostriedkov na profesionálne použitie v súlade s environmentálnou značkou ISO typu I (napr. environmentálna značka EÚ, Nordic Swan) v primeraných dávkach.

[7] Posteľná bielizeň vyrobená zo zmesi bavlny a polyesteru má dlhšiu trvanlivosť a vyžaduje si menej energie na pranie ako posteľná bielizeň vyrobená z čistej bavlny.

Optimalizované riadenie bazénu

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je optimalizovať frekvenciu a načasovanie preplachu na základe poklesu tlaku, a nie podľa pevných harmonogramov, používanie ozonizácie alebo UV čistenia, starostlivá kontrola dávkovania na minimalizáciu chlórovania a zhodnocovanie tepla z výfukového vzduchu.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na ubytovacie zariadenia s bazénmi na mieste vrátane malých podnikov.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIUM EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i34) Vykonávanie plánu environmentálneho manažérstva bazénu (áno/nie) (i35) Používanie ozonizácie alebo UV čistenia (áno/nie)	(b43) Vykonávanie plánu na zvýšenie efektívnosti pre bazén a wellness priestory, ktorý zahŕňa: i) referenčné porovnávanie konkrétnej spotreby vody, energie a chemických látok v bazéne a wellness priestoroch, vyjadrené na m^2 plochy priestorov bazénu a osobonoc; ii) minimalizáciu spotreby chlóru prostredníctvom optimalizovaného dávkovania a používania doplňujúcich dezinfekčných metód, ako je napríklad ozonizácia a UV čistenie.

Recyklácia dažďovej vody a úžitkovej vody

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je zaviesť systém zužitkovania úžitkovej vody, ktorý zhodnocuje úžitkovú vodu na použitie vo vnútorných procesoch (napr. splachovanie záchodov) po čistení alebo vo vonkajších procesoch (napr. zavlažovanie), alebo systém zachytávania dažďovej vody, ktorý využíva dažďovú vodu vo vnútorných procesoch.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky ubytovacie zariadenia. Systémy recyklácie vody môžu byť nainštalované počas výstavby alebo väčšej renovácie. Uplatniteľnosť na malé podniky môže byť obmedzená pre vysoké investičné náklady.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIUM EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i36) Vykonávanie recyklácie úžitkovej vody alebo dažďovej vody (áno/nie)	(b44) Inštalácia systému na recykláciu dažďovej vody na zásobovanie spotreby vnútornej vody a/alebo systému na recykláciu úžitkovej vody na zásobovanie vnútornej alebo vonkajšej spotreby vody.

3.5 Riadenie odpadu a odpadových vôd v ubytovacích zariadeniach

Predchádzanie vzniku odpadu

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je predchádzať vzniku odpadu prostredníctvom ekologického obstarávania výrobkov, posudzovania vplyvov životného cyklu výrobkov – napríklad nepoužívaním vecí na jedno použitie (potraviny, mydlá, šampóny) a nakupovaním čistiacich prostriedkov v koncentrovanej a hromadnej forme – a starostlivého riadenia kupovaných objemov.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky typy a veľkosti ubytovacích zariadení vrátane malých podnikov.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i37) Vznik odpadu na jednu noc hosťa (kg/osobonoc)	(b45) Celkový vznik odpadu (triedeného a netriedeného) ≤ 0,6 kg na osobonoc.

Triedenie odpadu a odosielanie na recykláciu

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je zabezpečiť zariadenia na separovaný zber odpadu v celom zariadení, zabezpečiť, aby bol jasný postup na triedenie odpadu, a externe zabezpečiť príslušné recyklačné služby minimálne pre sklo, papier a kartón, plasty, kovy a organický odpad.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky typy a veľkosti ubytovacích zariadení vrátane malých podnikov.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i38) Percentuálny podiel odpadu odosielaného na opätovné použitie alebo recykláciu (%)	(b46) Minimálne 84 % odpadu vyjadreného na základe hmotnosti sa odosiela na recykláciu.
(i39) Netriedený odpad vyprodukovaný za noc hosťa (kg/osobonoc)	(b47) Netriedený odpad odoslaný na likvidáciu je ≤ 0,16 kg na osobonoc.

Čistenie odpadových vôd

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je zriadiť systém na čistenie odpadových vôd na mieste, ktorý čistí odpadové vody aspoň na sekundárnej, najlepšie na terciárnej úrovni a zahŕňa aspoň predbežnú úpravu na oddelenie tuhého odpadu a usadenie tuhých častíc a následné účinné biologické čistenie (napr. v triediacom cyklickom reaktore) na odstránenie vysokého podielu ChSK, BSK, dusíka a fosforu z konečnej výtokovej vody. Kal je upravovaný a zneškodňovaný environmentálne prijateľným spôsobom.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky typy a veľkosti ubytovacích zariadení, ktoré nie sú pripojené na kanalizačnú sieť, vrátane malých podnikov.

SÚVISIACI UKAZOVATEĽ ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIUM EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i40) Účinnosť odstránenia systému na čistenie odpadových vôd na mieste (napr. % BSK, ChSK) (i41) Koncentrácia v konečnej výtokovej vode (mg/l) (napr. BSK, ChSK, celkového obsahu dusíka, fosforu)	(b48) Keď nie je možné odosielať vodu na centralizované čistenie, čistenie odpadových vôd na mieste zahŕňa predbežnú úpravu (sito/mreža, vyrovnávanie a sedimentácia), po ktorej nasleduje biologické čistenie s odstránením > 95 % BSK5, > 90 % nitrifikácie a anaeróbna digescia nadmerného kalu (mimo zariadenia).

3.6 Minimalizácia spotreby energie v ubytovacích zariadeniach

Systémy na monitorovanie a riadenie energie

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je vykonať energetický audit a monitorovať spotrebu energie v hlavných procesoch a oblastiach so spotrebou energie (napr. meranie) s cieľom identifikovať možnosti zlepšenia efektívnosti a zabezpečiť, aby boli všetky zariadenia udržiavané prostredníctvom vhodných pravidelných inšpekcií.[8]

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky typy a veľkosti ubytovacích zariadení vrátane malých podnikov. Rozsiahle systémy na meranie a riadenie budov nie sú uplatniteľné na malé zariadenia.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i42) Vykonávanie plánu hospodárenia s energiou špecifického pre dané miesto (áno/nie) (i43) Konkrétna spotreba energie (kWh/m^2 rok)	(b49) Vykonávanie plánu hospodárenia s energiou špecifického pre dané miesto, ktorý zahŕňa: i) meranie a referenčné porovnávanie všetkých procesov s najväčšou spotrebou energie; ii) výpočet a vykazovanie spotreby primárnej energie a emisií CO_2 spojených s energiou. (b50) Pre existujúce budovy konečná spotreba energie na vykurovanie, ventiláciu a klimatizáciu (HVAC) a ohrev vody ≤ 75 kWh alebo celková konečná spotreba energie ≤ 180 kWh na m^2 vykurovaných a chladených priestorov za rok.

Zlepšené obalové konštrukcie budovy

V prípade nových budov je najlepším postupom environmentálneho manažérstva zabezpečiť, aby boli v súlade s najvyšším možným energetickým ratingom, ako sú napríklad normy pre pasívne domy (Passive House) alebo nízkoenergetické domy (Minergie P).[9] V prípade existujúcich budov je najlepším postupom environmentálneho manažérstva modernizácia s cieľom minimalizovať energetické požiadavky na vykurovanie a chladenie.[10]

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky typy ubytovacích zariadení počas výstavby alebo väčšej renovácie a počas výberu budovy pre organizácie, ktoré si prenajímajú priestory. Možnosti malých podnikov vykonávať tento najlepší postup environmentálneho manažérstva môžu byť pre vysoké investičné náklady obmedzené v prípade modernizácie existujúcej budovy.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i43) Konkrétna spotreba energie (kWh/m^2 rok)	(b50) Pre existujúce budovy konečná spotreba energie na vykurovanie, ventiláciu a klimatizáciu (HVAC) a ohrev vody ≤ 75 kWh alebo celková konečná spotreba energie ≤ 180 kWh na m^2 vykurovaných a chladených priestorov za rok. (b51) V prípade nových budov je menovitá energetická hospodárnosť v súlade s normami Minergie P alebo Passive House alebo rovnocennými normami.

Optimalizované systémy na vykurovanie, vetranie a klimatizáciu (HVAC)

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je minimalizovať spotrebu energie systémov na vykurovanie, vetranie a klimatizáciu namontovaním výrobkov s najvyššou energetickou triedou (v náležitých prípadoch), zónovou reguláciou teploty a riadeným vetraním s rekuperáciou tepla (ideálne riadeným snímačmi CO2) a energeticky efektívnymi dielmi (napr. ventilátormi s variabilnou rýchlosťou) a optimalizovať systémy na vykurovanie, vetranie a klimatizáciu podľa charakteristík obalovej konštrukcie budovy a zdroja energie.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky typy a veľkosti ubytovacích zariadení vrátane malých podnikov. Úplnú optimalizáciu možno dosiahnuť len počas výstavby alebo väčšej renovácie, ale určité opatrenia možno realizovať kedykoľvek.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i43) Konkrétna spotreba energie (kWh/m^2 rok)	(b50) Pre existujúce budovy konečná spotreba energie na vykurovanie, ventiláciu a klimatizáciu (HVAC) a ohrev vody ≤ 75 kWh alebo celková konečná spotreba energie ≤ 180 kWh na m^2 vykurovaných a chladených priestorov za rok. (b51) V prípade nových budov je menovitá energetická hospodárnosť v súlade s normami Minergie P alebo Passive House alebo rovnocennými normami.

[8] Možno to robiť v rámci vykonávania systému hospodárenia s energiou podľa ISO 50001.
[9] Normy Passive House a Minergie P sú dva príklady veľmi ambicióznych stavebných noriem pre budovy, pokiaľ ide o energetickú hospodárnosť. Ich požiadavky sú opísané na webových sídlach: http://www.passiv.de/en/02_informations/02_passive-house-requirements/02_passive-house-requirements.htm a http://www.minergie.ch/minergie_fr.html.
[10] Konkrétnejšie najlepšie postupy environmentálneho manažérstva na zlepšenie obalových konštrukcií budov a všeobecnejšie environmentálnej udržateľnosti budov sú opísané v pripravovanom sektorovom referenčnom dokumente EMAS pre sektor stavebníctva.

Efektívne využívanie tepelných čerpadiel a geotermálneho vykurovania/ chladenia

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je inštalovať efektívne (napr. výrobky s environmentálnou značkou, s najvyššou energetickou triedou) tepelné čerpadlá na vykurovanie a chladenie alebo ak je to možné, chladenie podzemnou vodou.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky druhy ubytovania. V mestských oblastiach môže byť možné namontovať systémy podzemnej vody len počas výstavby alebo väčšej renovácie budovy. Vzduchové tepelné čerpadlá možno ľahko dodatočne namontovať, ale nemusia byť vhodné pre veľmi studené podnebia. Uplatniteľnosť tohto najlepšieho postupu environmentálneho manažérstva môže byť pre investičné náklady pre malé podniky obmedzená.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIUM EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i43) Konkrétna spotreba energie (kWh/m^2 rok)	(b52) Vodné tepelné čerpadlá a/alebo geotermálne vykurovanie/ chladenie sa uprednostňujú pred konvenčnými vykurovacími a chladiacimi systémami, keď to je možné, a tepelné čerpadlá spĺňajú kritériá environmentálnej značky EÚ a najvyšších energetických tried.

Efektívne osvetľovacie a elektrické zariadenia

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je montovať zónové kompaktné žiarivkové a LED osvetlenie primeranej veľkosti s inteligentnou reguláciou založenou na pohybe, prirodzenom svetle a čase. Najlepší postup environmentálneho manažérstva je tiež optimalizovať návrh budovy a usporiadanie interiéru, pokiaľ ide o využívanie prirodzeného svetla, so zreteľom na energetický vplyv rozsiahlych zasklených plôch na vykurovanie a chladenie. Pokiaľ ide o elektrické zariadenia (biela technika a spotrebná elektronika), mali by byť zvolené výrobky s environmentálnou značkou EÚ alebo najvyššími energetickými triedami, kedykoľvek je to možné.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky typy a veľkosti ubytovacích zariadení vrátane malých podnikov. Kompaktné žiarivkové svetelné zdroje a svetelné zdroje LED môžu často priamo nahradiť bežné žiarovky a halogénové svetelné zdroje. Stavebné úpravy na optimalizáciu využívania prirodzeného svetla sú obmedzené na počiatočnú výstavbu a renováciu.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i44) Inštalovaná osvetľovacia kapacita (W/m^2)	(b53) Inštalovaná osvetľovacia kapacita ≤ 10 W/m^2
(i45) Konkrétna spotreba energie osvetlenia (kWh/m^2 rok)	(b54) Spotreba elektrickej energie osvetlenia ≤ 25 kWh/m^2 vykurovanej a chladenej podlahovej plochy za rok.
(i46) Celková spotreba elektrickej energie (kWh/m^2 rok)	(b55) Celková spotreba elektrickej energie ≤ 80 kWh/m^2 vykurovanej a chladenej podlahovej plochy za rok.

Obnoviteľné zdroje energie

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je nainštalovať vo vhodných prípadoch zariadenie na výrobu geotermálnej, slnečnej alebo veternej energie na mieste a kupovať elektrickú energiu od naozajstného (t. j. preukázateľne doplňujúceho) dodávateľa elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov.

Potenciál využívať určité technológie obnoviteľných zdrojov energie na mieste závisí od faktorov polohy a miesta, ako je klíma, tienenie, priestor k dispozícii atď. Investície do obnoviteľnej energie mimo miesta môže uskutočniť akákoľvek organizácia. Uplatniteľnosť tohto najlepšieho postupu environmentálneho manažérstva môže byť pre malé podniky v prípadoch dlhého času návratnosti obmedzená.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i11) Percentuálny podiel konečnej spotreby energie pokrytý obnoviteľnou energiou vyrobenou na mieste (%)	(b56) Ekvivalent 50 % ročnej spotreby energie ubytovacieho zariadenia pochádza z obnoviteľných zdrojov na mieste alebo z preukázateľne doplňujúcich externých obnoviteľných zdrojov energie.
(i47) Používanie osvedčených kreditov obnoviteľnej energie (áno/nie)	(b57) 100 % elektrickej energie pochádza z vysledovateľných obnoviteľných zdrojov elektrickej energie, ktoré si nezapočítava iná organizácia ani nie sú vo vnútroštátnom priemernom mixe zdrojov elektrickej energie alebo ktoré sú menej ako dva roky staré.

3.7 Reštaurácie a hotelové kuchyne

Zelené obstarávanie potravinových výrobkov a nápojov

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je posúdiť dodávateľské reťazce potravín a nápojov na identifikáciu environmentálnych problémových oblastí a kľúčových kontrolných bodov vrátane výberu environmentálne osvedčených výrobkov a úpravy jedálnych lístkov na vyhnutie sa osobitne škodlivým prísadám (napr. ohrozené druhy rýb a niektoré mimosezónne ovocie) a zabezpečiť rozumné porcie mäsa a mliečnych výrobkov a dostupnosť vegetariánskych možností.

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky kuchyne. Kuchyne vo vidieckych oblastiach môžu získavať potraviny na mieste. Väčšie kuchyne môžu mať väčší vplyv na dodávateľov. Malé podniky môžu tento najlepší postup environmentálneho manažérstva takisto plne vykonávať.

SÚVISIACI UKAZOVATEĽ ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i48) Percentuálny podiel zložiek s environmentálnym osvedčením (podľa hodnoty) (%)	(b58) Organizácia vie poskytnúť zdokumentované informácie prinajmenšom o krajine pôvodu pre všetky hlavné zložky. (b59) Najmenej 60 % potravín a nápojov podľa nákupnej hodnoty má environmentálne osvedčenie (napr. ekologické).

Nakladanie s organickým odpadom

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je minimalizovať zbytočné plytvanie potravinami starostlivým vypracovaním jedálneho lístka a veľkosťami porcií a zabezpečiť, aby sa všetok organický odpad triedil a odosielal na anaeróbnu digesciu, ak je k dispozícii, alebo prípadne na spaľovanie s energetickým zhodnocovaním alebo lokálne kompostovanie/kompostovanie na mieste.

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky kuchyne. Uprednostňovaná možnosť recyklácie odpadu, anaeróbna digescia, nemusí byť dostupná v niektorých lokalitách, v takomto prípade sa môže odpad odosielať na kompostovanie alebo spaľovanie so zhodnocovaním energie. Malé podniky môžu tento najlepší postup environmentálneho manažérstva takisto plne vykonávať.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i49) Vznik organického odpadu (kg na hosťa reštaurácie) (i50) Percentuálny podiel organického odpadu odosielaného na anaeróbnu digesciu, alternatívne energetické zhodnocovanie, kompostovanie na mieste alebo odosielaného na kompostovanie (%)	(b60) ≥ 95 % organického odpadu sa triedi a nejde na skládky, a keď to je možné, odosiela sa na anaeróbnu digesciu. (b61) Celkový vznik organického odpadu ≤ 0,25 kg na hosťa reštaurácie a vznik odpadu, ktorému možno zamedziť, ≤ 0,18 kg na hosťa reštaurácie.

Optimalizované umývanie riadu, čistenie a príprava potravín

Najlepší postup environmentálneho hospodárstva je vybrať energeticky efektívne umývacie zariadenie vrátane striekacích ventilov na kohútik s nízkym prietokom na oplachovanie, efektívnych umývačiek a beztlakových parných zariadení a monitorovať a porovnávať spotrebu vody v kuchynských/reštauračných priestoroch.

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky kuchyne. Inštalácia efektívnejších umývačiek môže byť ekonomicky uskutočniteľná, len keď sa existujúce umývačky blížia ku koncu svojej životnosti alebo si vyžadujú opravu. Malé podniky môžu tento najlepší postup environmentálneho manažérstva takisto plne vykonávať.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i51) Spotreba kuchynskej vody na hosťa reštaurácie (l/hosť reštaurácie) (i52) Percentuálny podiel čistiacich chemických látok na umývanie riadu a čistenie kuchyne s environmentálnou značkou (%) (i53) Zelené obstarávanie efektívneho kuchynského zariadenia (áno/nie)	(b62) Vykonávanie plánu hospodárenia s vodou v kuchyni, ktorý zahŕňa monitorovanie a vykazovanie celkovej spotreby kuchynskej vody normalizovanej na hosťa reštaurácie a identifikáciu prioritných opatrení na zníženie spotreby vody. (b63) Najmenej 70 % kupovaného množstva chemických čistiacich výrobkov (okrem prípravkov na čistenie pecí) na umývanie riadu a čistenie má environmentálnu značku (napr. environmentálnu značku EÚ).

Optimalizované varenie, vetranie a chladenie

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je vybrať efektívne varné zariadenia vrátane indukčného varného panelu alebo plynových varných panelov so snímačom hrncov, efektívne chladiace zariadenia, ktoré využívajú prírodné chladiace látky, ako je napríklad čpavok alebo oxid uhličitý, a regulovať vetranie podľa potreby.

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky kuchyne. Inštalácia efektívnejšieho varného a chladiaceho zariadenia môže byť ekonomicky uskutočniteľná, len keď sa existujúce zariadenie blíži ku koncu svojej životnosti. Malé podniky môžu tento najlepší postup environmentálneho manažérstva takisto plne vykonávať.

SÚVISIACI UKAZOVATEĽ ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIUM EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i54) Konkrétna spotreba energie na hosťa reštaurácie (kWh/hosť reštaurácie)	(b64) Vykonávanie plánu na hospodárenie s energiou v kuchyni, ktorý zahŕňa monitorovanie a vykazovanie celkovej spotreby energie v kuchyni normalizovanej na hosťa reštaurácie a identifikáciu prioritných opatrení na zníženie spotreby energie.

3.8 Kempy

Environmentálne vzdelávanie hostí

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je poskytnúť hosťom interaktívne vzdelávanie na mieste o otázkach životného prostredia vrátane kurzov, turistických chodníkov alebo poskytnúť im zariadenia, ako je napríklad nízkouhlíková doprava (bicykle, elektrické bicykle).

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky kempy a iné typy ubytovania (najmä vidiecke). Uplatniteľnosť tohto najlepšieho postupu environmentálneho manažérstva môže byť pre malé podniky s malými zdrojmi obmedzená.

SÚVISIACI UKAZOVATEĽ ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIUM EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i55) Environmentálne informácie/vzdelávanie dostupné pre hostí (áno/nie) (i56) Nízkouhlíkové dopravné prostriedky (napr. bicykle) sú k dispozícii pre hostí (áno/nie)	(b65) Ubytovacie zariadenie podporuje a umožňuje environmentálne zodpovedné správanie a činnosti a poskytuje environmentálne vzdelávanie pre hostí počas činností a kurzov na mieste.

Environmentálne manažérstvo vonkajších oblastí

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je maximalizovať biodiverzitu na mieste výsadbou pôvodných druhov a zriadením zelených alebo hnedých striech a stien. Najlepší postup environmentálneho manažérstva je minimalizovať spotrebu vody na zavlažovanie a využívanie úžitkovej vody alebo dažďovej vody. Najlepší postup environmentálneho manažérstva je minimalizovať svetelné znečistenie vznikajúce z vonkajšieho osvetlenia (napr. používaním správne naklonených nízkotlakových sodíkových výbojok) a znížiť hluk z vonkajších podujatí inštaláciou zvukových bariér a presadzovaním prísneho nočného pokoja pre tieto udalostí.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky kempy a ostatné typy ubytovania (najmä vidieckeho) vrátane malých podnikov.

SÚVISIACI UKAZOVATEĽ ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i4) Vykonávanie plánu riadenia biodiverzity (áno/nie)	(b66) Zachovanie alebo zvýšenie biodiverzity na mieste výsadbou pôvodných druhov, vytvorením útulkov pre miestne druhy zvierat a zriadením zelených alebo hnedých striech, keď to je možné, a minimalizovaním chemických vstupov, svetelného znečistenia a hluku. (b67) Minimalizovanie svetelného znečistenia a rušenia voľne žijúcich zvierat nainštalovaním vhodne naklonených efektívnych vonkajších svetelných zdrojov s časovou reguláciou alebo snímačmi, ktoré neprodukujú žiadne svetlo dohora. (b68) Minimalizovanie spotreby vody výsadbou pôvodných druhov a mulčovaním a zriadením regulovaných zavlažovacích systémov napájaných úžitkovou vodou, keď je to možné.

Energetická efektívnosť kempov a inštalácia obnoviteľnej energie

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je minimalizovať spotrebu energie na ohrev vody, vykurovanie, vetranie a klimatizáciu a na osvetlenie inštalovaním armatúr s malým prietokom, dobrou izoláciou budov a osvetlením so žiarivkami alebo LED a tiež inštalovať kapacitu na výrobu obnoviteľnej energie na mieste (napr. solárne zariadenie na ohrev vody). Teplo možno ďalej pomocou tepelného čerpadla zhodnocovať z úžitkovej vody umyvárne.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky kempy. Zavedenie špecifických technológií v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov závisí od konkrétnych charakteristík miesta. Malé podniky môžu plne vykonávať tento najlepší postup environmentálneho manažérstva.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIÁ EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i57) Konkrétna spotreba energie na noc hosťa (kWh/osobonoc) (i11) Percentuálny podiel konečnej spotreby energie pokrytý obnoviteľnou energiou vyrobenou na mieste (%) (i47) Používanie osvedčených kreditov obnoviteľnej energie (áno/nie)	(b69) Konkrétna celková spotreba energie (bez obnoviteľnej energie vyrobenej na mieste) je ≤ 2,0 kWh na osobonoc. (b70) 100 % elektrickej energie pochádza z obnoviteľných zdrojov elektriny, ktoré si nezapočítava iná organizácia, ktoré nie sú vo vnútroštátnom priemernom mixe výroby elektrickej energie alebo ktoré sú menej ako dva roky staré.

Efektívnosť vody v kempoch

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je minimalizovať spotrebu vody nainštalovaním kohútikov a sprch s malým prietokom, časovou reguláciou sprch, WC s malou spotrebou vody alebo dvojitým splachovaním a suchých pisoárov.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky kempy. Malé podniky môžu plne vykonávať tento najlepší postup environmentálneho manažérstva.

SÚVISIACE UKAZOVATELE ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIUM EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i23) Spotreba vody na jednu noc hosťa (l/osobonoc) (i25) Prietoky sprch, kúpeľňových kohútikov, pisoárov a záchodových splachovačov (l/min. alebo l/spláchnutie)	(b71) Celková spotreba vody ≤ 94 litrov na osobonoc v štvorhviezdičkových alebo päťhviezdičkových kempoch s kompletnými službami a spotreba vody ≤ 58 litrov na osobonoc vo všetkých ostatných kempoch.

Minimalizácia odpadu v kempoch

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je minimalizovať vznik odpadu prostredníctvom predchádzania vzniku odpadu poskytnutím vhodných zariadení na triedenie odpadu na mieste a externou recykláciou odpadu.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva je uplatniteľný na všetky kempy. Priestor na predchádzanie vzniku odpadu je menší ako v prípade ostatných typov ubytovania, lebo väčšina odpadu pochádza z nákupov hostí. Malé podniky môžu plne vykonávať tento najlepší postup environmentálneho manažérstva.

SÚVISIACI UKAZOVATEĽ ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIUM EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i39) Netriedený odpad vyprodukovaný za noc hosťa (kg/osobonoc)	(b72) Celkový zvyškový odpad odoslaný na likvidáciu ≤ 0,2 kg na osobonoc.

Prírodné bazény

Najlepší postup environmentálneho manažérstva je zriadiť prírodný bazén alebo premeniť existujúci bazén na prírodný bazén.

Tento najlepší postup environmentálneho manažérstva možno vykonávať vo všetkých kempoch a iných typoch ubytovania (najmä vidieckych). Malé podniky môžu plne vykonávať tento najlepší postup environmentálneho manažérstva.

SÚVISIACI UKAZOVATEĽ ENVIRONMENTÁLNEHO SPRÁVANIA A REFERENČNÉ KRITÉRIUM EXCELENTNOSTI

Ukazovateľ environmentálneho správania	Referenčné kritériá excelentnosti
(i58) Zriadenie prírodného bazéna (áno/nie)	(b73) Bazén na mieste má rastlinný filtračný systém na čistenie vody na požadovanú úroveň hygieny.

ISBN: 978-80-89503-67-4

MINISTERSTVO
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

SLOVENSKÁ AGENTÚRA
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA